

Családi levelek Szendrey Júlia: *Családi levelek*, Szépműves Könyvek, 2018.

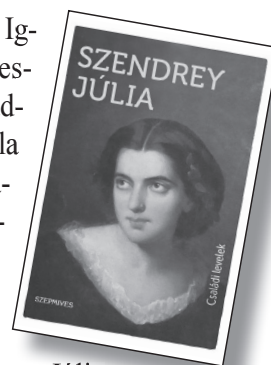
Szendrey Júlia életpályájának, a korában való kulturális jelenlétének megközelítéséhez két út lehetséges. Az egyik, ha erkölcstörténeti szempontból fordulunk felé, és a személyét, a sorsát tárgyaljuk. A másik, ha ironóként tekintünk rá, és művei esztétikai értékét vizsgáljuk. Szendrey Júlia halála után személyének erkölcsi megítélése olyannyira számottevővé vált, hogy irodalmi munkásságára igen kevés figyelem irányult. Naplójának és levelezésének kiadására csak 1930-ban került sor, de addigra a köztudatban kialakult kép elsődlegesen mint a „feleségek feleségét”, „a honvéd özvegyét” mutatta, semmiképp sem a XIX. századi írónőt, aki több lapban publikált, és majdnem minden műfajban alkotott.

A 2018-as Szendrey Júlia-émlékév alkalmat adott arra, hogy alakja újra előtérbe kerüljön. A számos tudományos és színházi előadás mellett több cikk, tanulmány és kötet jelent meg róla, illetve tőle, esélyt kínálva ezzel arra, hogy személyéről pontosabb képünk legyen, mint amelyet saját utókora szánt neki.

A megjelent művek közül kiemelendő a Ratzky Rita által szerkesztett *Családi levelek – Szendrey Júlia élete, pályája és levelezése Szendrey Máriával* című elemzés és gyűjtemény. A kötet súlypontozása példaértékű: Ratzky Rita épp akkora hangsúlyt fektet Szendrey Júlia írói pályájára, mint életére.

A könyv első része az írónő életét tárgyalja. Olvashatunk származásáról, külleméről, iskoláztatásáról, zeneismeretéről, szerelmének és özvegyiségének történetéről, a közvélemény ítélkezéséről, valamint természetesen élete utolsó szakaszáról, haláláról is. A kötet a közismert tényeken kívül rengeteg, személyiségével kapcsolatos, érdekes kérdést vet fel, és igyekszik is megválaszolni. Például, hogy vajon ki után kapta az írónő a Júlia nevet, vagy milyen énekhangja lehetett Petőfi kedvesének. Tudjuk, hogy Szendrey Juliáról csak a második házassága idején készült fotó, így fiatalkori alakját csupán kortársai leírásai alapján képzelhetjük el. Ezek a leírások szintén helyet kaptak a kötetben. Az egyik legkülönösebb, és eddig kevésbé vizsgált terület Szendrey Júlia

családja. Bár édesapjáról, Szendrey Ignácra több adat maradt fenn, édesanyjáról, Gálovics Annáról alig tudunk valamit. A kötet nemcsak róla igyekszik pontosabb képet adni, hanem testvéréről, Szendrey Máriáról is, akit elsősorban Gyulai Pál feleségeként tart számon a szakirodalom.

A könyv második része Szendrey Júlia írói pályájáról ad átfogó képet. Olvashatunk elemzést naplójáról, költeményeiről, esszéiről, elbeszéléseiről és fordításairól. Ratzky Rita tudatosan azokra a műnemekre helyezte a hangsúlyt, amelyekről eddig nem, vagy csak keveset írtak a kutatók. Ebben a közelítéssorban fordításai bizonyulnak a legérdekesebbek. Kevésbé ismert például az a tény, hogy Andersen meséi az ő fordításában is megjelentek, 1857-ben. Ratzky Rita nemcsak elemzi a fordításokat, hanem összeveti azokat az eredeti német szöveggel és a további magyar fordításokkal (Vas István, Mikes Lajos, Rab Zsuzsa átültetéseivel) is.

A kötet végén kap helyet Szendrey Júlia levelezése Szendrey Máriával. Az eddig kiadatlan levelek az 1850-es és '60-as években keletkeztek. Szendrey Mária tíz évvel volt fiatalabb nővérénél, a kötetben közölt első levelét tizenhat évesen írta Juliának. A levelezés tartalma bizalmas testvéri viszonyra enged következtetni, mindennapi életük gondolatai, történései is kiolvashatók belőle. Bár a levelek szorosan nem kötődnek Szendrey Júlia írói útjához, élet- és pályarajzának szempontjából mégis fontos dokumentumok, s emellett a XIX. század kultúrtörténetének értékes mozzanatai.

A kötet minden olvasóréteg számára kínál újdonságot, különösen azoknak, akik nem csak Petőfi feleségként akarják megismerni Szendrey Juliát.

A kötet célkitűzését az előszóban a szerző így foglalja össze: „Szendrey Júlia egyéniségének és életművének értelmezésében közhelyekkel nem megyünk semmire”. Ratzky Rita sikeresen elkerüli a Szendrey-kutatás panelszerű elemeit: a feleség és az írónő egyéniségének tárgyalásakor az elemzése középpontjába helyezett ember és alkotó személyiségjegyeit hangsúlyozza, a sokak által erkölcsileg vitatott sorsa és kifogásolt döntései helyett az életműre, s abban is az eddig nem, vagy csak kevésbé kutatott területekre összpontosít.

Bolla Eszter